

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA**

**PASTABŲ, PATEIKTŲ DĖL DIDMENINĖS (FIZINĖS) TINKLO INFRASTRUKTŪROS
PRIEIGOS (ĮSKAITANT IŠ DALIES ATSIETĄ PRIEIGĄ) FIKSUOTOJE VIETOJE
RINKOS TYRIMO REZULTATŲ PROJEKTŲ VIEŠO APTARIMO PROTOKOLAS**

2011 m. gegužės 27 d.
Vilnius

Posėdžio pirmininkė: Medeina Augustinavičienė, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) Strategijos departamento direktorės pavaduotoja.

Posėdžio sekretorė: Gintarė Deržanauskienė, RRT l. e. Strategijos departamento Ekonominės analizės skyriaus vedėjos pareigas.

Dalyvauja:

RRT atstovai: Natalija Gelvanovska, Elektroninių ryšių departamento direktoriaus pavaduotoja, Rolandas Brukštus, Elektroninių ryšių departamento Tinklų ir prieigos skyriaus vyriausiasis specialistas, Giedrius Pūras, Elektroninių ryšių departamento Apskaitos ir statistikos skyriaus vedėjas, Neringa Bareišienė, Elektroninių ryšių departamento Apskaitos ir statistikos skyriaus vyriausioji specialistė, Medeina Augustinavičienė, Strategijos departamento direktorės pavaduotoja, Gintarė Deržanauskienė, l. e. Strategijos departamento Ekonominės analizės skyriaus vedėjos pareigas, Julija Poliakova, Teisės departamento Teisėkūros skyriaus vyriausioji specialistė.

Viešųjų telefono ryšio tinklų ir paslaugų teikėjų atstovai: Ramūnas Milčius (TEO LT, AB), Darius Štitalis (TEO LT, AB), Vida Gobienė (TEO LT, AB), Darius Ratkus (TEO LT, AB), Eglė Gudelytė Harvey (TEO LT, AB), Rasa Barišauskaitė (TEO LT, AB), Inga Volungevičiūtė (TEO LT, AB), Juozas Jurelionis (Lietuvos kabelinės televizijos asociacija), Marius Daukantas (Lietuvos kabelinės televizijos asociacija).

DARBOTVARKĖ

TEO LT, AB, Lietuvos kabelinės televizijos asociacijos bei Europos Komisijos pateiktų pastabų Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies atsieta prieigą) fiksuotoje vietoje rinkos (toliau - Rinka) tyrimo rezultatų projektams viešas aptarimas.

SVARSTYTA

1. UAB TEO LT, AB PATEIKTŲ PASTABŲ APTARIMAS:

1.1. Dėl vietinių šviesolaidinių ryšio linijų, PON tinklo atveju, (toliau - PON) ir vietinių bendraašio kabelio linijų (toliau – KTV) įtraukimo ir neįtraukimo į Rinką.

TEO LT, AB pateikė nuomonę, kad KTV linijos atsiejimas yra analogiškas PON technologija grįstų linijų atsiejimui bei išreiškė poziciją, jog į Rinkos apibrėžimą reikėtų įtraukti arba abi šias vietines linijas (KTV ir PON), arba abi šios linijos neturėtų būti įtrauktos į rinką. TEO LT, AB paaiškino, jog iš techninės pusės PON sudaro bendraašius tinklus, kai vienu elektriniu signalu dalinasi visi konkrečiai šviesolaidinio ryšio linijai priskirti abonentai. TEO LT, AB tinkle naudojamo GPON („gigabitinio poninio“) tinklo atveju lygiai taip pat – viena optine šviesolaidine linija naudojasi visi pajungti abonentai, t. y. siunčiamas vienas bendras signalas į klientų pusę ir vienas bendras optinis signalas į viršų. Optinio signalo skirstytuvai (optical splitter) atlieka tokią pat funkciją kaip ir elektrinio signalo šakotuvai, t. y. atėjusį optinį signalą padalija visiems „portams“ vienodai tą patį bangos signalą, tiesiog jis yra pasyvus ir slopinimo būdu tas signalas „pareplikuojamas“ į visus „portus“. TEO LT, AB taip pat aiškino kaip šias linijas būtų galima atsieti: PON atveju – nuo optinio skirstytuvo į viršų, KTV atveju - nuo skirstytuvo į apačią. TEO LT, AB pažymėjo, kad Danijoje KTV linijos buvo įtrauktos į rinką ir jų atžvilgiu buvo nustatyti įpareigojimai.

TEO LT, AB taip pat paprašė paaiškinti, kuo tiksliai skiriasi PON nuo KTV, teigdami, jog pagal NGA rekomendaciją PON technologija turi būti įtraukta, kaip ir visos kitos technologijos, ir atsakyti, kodėl pasyvi KTV infrastruktūra, t. y. pasyvus tinklas, turėtų būti traktuojamas kitaip nei optinio kabelio infrastruktūra, nes, kaip buvo minėta, TEO LT, AB esminių skirtumų tarp KTV ir PON tinklų nemato, jei kalbama tik apie pasyvinę dalį.

TEO LT, AB atkreipė dėmesį, kad TEO LT, AB skirtingai supranta PON atsiejimą nei pateikta Ataskaitoje. Ataskaitoje yra nurodyta, kad PON atveju kiekvienam vartotojui išskiriamas individualus resursas tačiau bendrovės nuomone taip nėra. TEO LT, AB paaiškino, jog Lietuvoje naudojamo GPON atveju yra vienas resursas, kuriuo dalinasi vartotojai ir tas resursas yra skirstomas laike, o ne šviesos bangomis, kitaip tariant, vieno dažnio banga naudojasi visi klientai. TEO LT, AB pridūrė, jog Ataskaitoje nėra paaiškinta, kas yra PON, bei paprašė atkreipti dėmesį į ataskaitos 18 psl. esančią informaciją, kur yra rašoma „Atitinkamų galutinių paslaugų gavėjų atsiejimas gali būti atliekamas optinio signalo lygmenyje“. TEO LT, AB nuomone, PON atsiejimas yra vykdomas ne optinio signalo lygmenyje, o fiziniu lygmeniu.

RRT, atsakydama į TEO LT, AB išreikštas pastabas ir pasiūlymus, paaiškino, jog pasyvi prieiga prie PON yra įmanoma, nes šviesą išskaido pasyvūs tinklo elementai, pasyvūs skirstytuvai (angl. *passive splitter*). Šiuo metu atliekamas Rinkos tyrimas ir apima prieigą prie pasyvios tinklo infrastruktūros, todėl šios Rinkos tyrimo kontekste yra vertinama tik tokia prieiga. O prieiga prie KTV tinklų toje vietoje, kuri yra aukščiau negu ta atkarpėlė, kuri yra pastate, būtų vertinama kaip

aktyvi prieiga, todėl KTV nebuvo įtraukta apibrėžiant Rinką, nes pasyvus KTV atsiejimas, RRT duomenimis, nėra įmanomas. Tačiau tuo pačiu RRT numatė peržiūrėt nagrinėjamą klausimą ir patikslinti išaiškinimą dėl PON atsiejimo.

Dėl Danijos pavyzdžio RRT pažymėjo, jog ši šalis yra vienintelis pavyzdys, kur KTV buvo įtrauktos į atitinkamą Rinką, ir tai buvo padaryta, ko gero, dėl to, kad Danijoje didelę įtaką šioje Rinkoje turintis ūkio subjektas yra ir istorinis operatorius. Tačiau priėmusi tokį sprendimą, Danija susidūrė su didelėmis problemomis dėl techninio įpareigojimų įgyvendinimo, nes yra neaišku, kaip tokią paslaugą realizuoti.

RRT pakomentavo, jog PON yra vertintina 5 rinkos kontekste, t. y. aktyvios prieigos suteikimo kontekste, ten kur yra suteikiama aktyvi prieiga signalo lygmeny, ne linijos lygmeny bei numatė peržiūrėt Ataskaitos 18 psl. TEO LT, AB cituotą pastraipą.

1.2. Dėl prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugos apibrėžimo

TEO LT, AB pateikė nuomonę, jog Rinkos tyrimo ataskaitos projekte (toliau – Ataskaita) nėra aiškus šviesolaidinių linijų skaidulos apibrėžimas, nėra pateiktas grafinis atvaizdavimas, todėl bendrovė teiravosi, ar RRT ketina pateikti atvaizdavimo schemas, nes tos schemas, kurios yra pateiktos, TEO LT, AB manymu, nėra šviesolaidinių linijų skaidulos schemas, nes nėra aiškūs linijų galutiniai taškai ir pan. Tuo pačiu, bendrovė paprašė patikslinti šviesolaidinės skaidulos sąvoką tiek per apibrėžimą, tiek per grafinį atvaizdavimą bei vietinės šviesolaidinės linijos ir šviesolaidinės skaidulos paslaugų skirtumus.

RRT paaiškino, jog Rinkos tyrimo kontekste nenaudojamų linijų skaidulos yra optinės linijos, kuriomis nėra teikiamos paslaugos galutiniams paslaugų gavėjams. 2006 m. 11 rinkos tyrimo ataskaitoje buvo kalbama apie iš dalies įrengtas vietines metalinės vytos poros linijas, analogiškai šioje Rinkos tyrimo ataskaitoje apibrėžiamos šviesolaidinių linijų skaidulos, kurios suprantamos, kaip nenaudojamos (iš dalies įrengtos) vietinės šviesolaidinės ryšio linijos, kurios nėra nutiestos iki galutinio paslaugų gavėjo. Kai kalbama apie prieigą prie šviesolaidinių linijų skaidulos, turima omenyje ir nenaudojamos skaidulos, kurios jungia prieigos tinklą su pagrindiniu tinklu (angl. *backhaul*). Atsižvelgdama į TEO LT, AB išsakytas pastabas dėl šviesolaidinių linijų skaidulos apibrėžimo neaiškumo, RRT numatė įvertinti galimybę patikslinti šviesolaidinės skaidulos sąvoką.

1.3. Dėl geografinio Rinkos apibrėžimo

TEO LT, AB pateikė nuomonę, jog Lietuvoje paslaugų ir paslaugų teikėjų pasiskirstymas regionuose nėra vienodas, dėl to konkurencinė aplinka irgi nėra vienoda. TEO LT, AB yra vienintelis operatorius, kuris Lietuvoje turi nemažą dalį Rinkos, tačiau atskiruose didžiuosiuose miestuose ir tam tikruose regionuose situacija yra skirtinga. Pavyzdžiui, šiuo metu TEO LT, AB

dominuoja visoje Lietuvoje, įskaitant Šiaulius, tačiau *de facto* Šiauliuose ji turi mažą interneto vartotojų skaičių ir ten nedominuoja, dėl to bendrovė negali efektyviai konkuruoti, nes TEO LT, AB veikia visoje Lietuvoje ir turi vykdyti jai nustatytus įpareigojimus. Todėl TEO LT, AB siūlo rinką apibrėžti pagal atskirus Lietuvos regionus, remdamasi NGA rekomendacija, kurioje sakoma, kad optika turi būti reguliuojama, atsižvelgiant į geografines sąlygas. Kadangi reguliavimo tikslas yra efektyvinti konkurenciją, TEO LT, AB mano, kad geografinis Rinkos segmentavimas padėtų efektyvinti konkurenciją atskiruose regionuose. TEO LT, AB pateikė ES šalių pavyzdžių (Prancūzijoje, Portugalijoje aukštos konkurencijos zonose nėra įpareigojimų optikai, o yra įpareigojimai tik RKKS), kur jau yra taikoma geografinė segmentacija, ir pabrėžė jos privalumą, kai analizuojama konkreti problema, konkrečiame regione. TEO LT, AB pasiūlė apibrėžti Rinką pagal administracinę Lietuvos teritorijos suskirstymą ir pateikė Šiaulių miesto pavyzdį, kuriame anot TEO LT, AB, bendrovė nedominuoja ir įpareigojimai šiame mieste teikiamų paslaugų atžvilgiu neturi būti nustatomi.

RRT, atsakydama į TEO LT, AB išreikštas pastabas ir pasiūlymus, paaiškino, jog pagrindinis klausimas, susijęs su geografiniu Rinkos segmentavimu, yra kriterijaus, pagal kuriuos būtų atskiriamos Lietuvos geografinės teritorijos Rinkos kontekste, nustatymas. RRT pažymėjo, kad tas kriterijus, remiantis TEO LT, AB pavyzdžiu, negali būti Šiauliai, tiksliau tariant, kriterijus negali susivesti į tai, kad teritorijas, kur TEO LT, AB turi mažesnę mažmeninės rinkos dalį, reikia reguliuoti kitaip, nei tas teritorijas, kur bendrovė turi didesnę rinkos dalį. RRT aptarimo metu svarstė kitą geografinio Rinkos segmentavimo kriterijų –gyventojų tankį, tačiau, RRT nuomone, tiek didesnio, tiek mažesnio gyventojų tankio teritorijose TEO LT, AB išlaikytų dominuojančią poziciją. RRT komentuodama TEO LT, AB siūlymą geografines Rinkas apibrėžti pagal administracinę Lietuvos teritorijos suskirstymą, pažymėjo, kad toks skirstymo kriterijus neatspindėtų konkurencinės situacijos. RRT priminė, jog Europos Komisijos gairėse dėl rinkos tyrimo nustatant didelę įtaką rinkoje pagal Bendrijos elektroninių ryšių tinklą ir paslaugų reguliavimo sistemą, yra parašyta, kaip gali būti apibrėžiamos geografinės rinkos, vienas iš kriterijų yra skirtingas teisinis reguliavimas, tačiau Šiauliuose sąlygos iš esmės yra tokios pačios kaip ir kitose Lietuvos teritorijose, šiame mieste nesiskiria nei teisinė aplinka, nei ekonominė padėtis, kaip ir kituose Lietuvos miestuose gerai išvystyta TEO LT, AB valdoma RKKS.

RRT nurodė, kad Ataskaitoje pateiktas geografinis rinkos apibrėžimas yra pagrįstas.

1.4. Dėl prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos techninio atsiejimo realizavimo

TEO LT, AB pacitavo ištrauką iš ataskaitos, kur rašoma, jog vietinės šviesolaidinės ryšio linijos gali būti atsiejamos ne tik optiniame skirstomajame stovė, bet ir pastato rūsyje įrengtoje paskirstymo dėžutėje, nuo (pasyvaus) optinio šakotuvo ar nuo bet kokio kito prieigos taško, „kur yra *techniškai įmanoma*“ tokią prieigą suteikti. TEO LT, AB išsakė pastabą, kad pasakymą „kur yra *techniškai įmanoma*“ galima įvairiai interpretuoti, todėl norėjo pasitikslinti, kas turėta omenyje,

ir tuo pačiu pasiūlė, kad Ataskaitoje būtų galima nurodyti, jog atsiejimas galimas tik tose vietose, kur sumontuotos TEO LT, AB mechaninės jungtys. TEO LT, AB pateikė klausimą: jeigu bendrovė turi skirstymo dėžutę, kurioje suvirinta šviesolaidinė linija, ar šitoje vietoje laikysime, kad galima kirpti ir suteikti prieigą kitam operatoriui, ar ne; kitaip tariant, kaip techniškai įvertinti, ar yra galimybė atsieti vietinę šviesolaidinę ryšio liniją, ten kur suvirintos skaidulos?

TEO LT, AB išreiškė pageidavimą, kad Ataskaitoje naudojama išlyga „*kur yra techniškai įmanoma*“ būtų paminėta Įsakymo „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje rinkoje“ projekte (toliau - Įsakymas), kad tai neliktų diskusijų objektu.

RRT, atsakydama į TEO LT, AB išreikštas pastabas ir pasiūlymus, paaiškino, jog tokia formuluotė yra padiktuota Elektroninių ryšių įstatymo (toliau – ERĮ) bendrųjų principų, kur yra suteikiama prieiga, kad operatorius negali atsisakyti suteikti prieigos visur, kur tai yra technologiškai įmanoma. Optinio tinklo kontekste RRT, remdamasi NGA rekomendacija, omenyje turėjo prieigos tinklo paskirstymo taškus, t. y. visi paskirstymo elementai, kur yra atliekami kažkokie veiksmai, kad toje vietoje yra įmanoma suteikti prieigą. RRT pridūrė, kad ataskaitoje nekalbama apie tokį atvejį, kai optinis kabelis tiesiog nukerpamas bet kur, kur tiesiog yra patogiau ir tokie variantai nėra vertinami. Šiuo atveju galioja, nediskriminavimo principas, kaip sau taip ir kitiems. Atsakydami į TEO LT, AB pateiktą pavyzdį RRT patikslino, jog, jei kažkokie veiksmai su skaidula buvo atliekami (virinama, sujungiama, perjungžiama, yra speciali dėžutė veiksams atlikti), tai galimybė suteikti prieigą šitoj vietoje gali būti vertintina kaip tokia.

Atsakydama į TEO LT, AB išreikštą pastebėjimą dėl prieigos suteikimo, „*kur tai techniškai įmanoma*“ perkėlimo į Įsakymą, RRT atsakė, jog Įsakyme yra įdėta nuoroda į Ataskaitą ir to pakanka, kad ta išlyga galiotų.

1.5. Dėl įpareigojimų prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos atžvilgiu tikslingumo

TEO LT, AB atkreipė dėmesį į tai, kad Rinkos tyrime, kurį RRT vykdė 2009 m., buvo minima, kad įpareigojimai dėl FTTH neigiamai paveiks FTTH plėtrą ir investicijas, ir iškėlė klausimą, kodėl RRT pakeitė savo nuomonę, kartu pateikdami pavyzdžių, kai kitose valstybėse tam tikram laikotarpiui nenumatomi įpareigojimai FTTH: Airijoje atsisakyta šviesolaidį reguliuoti *ex ante*, nustatyta taip, kad, kada bus padarytos investicijos į FTTH tinklą, tada bus nustatomi įpareigojimai. Todėl TEO LT, AB išreiškė poziciją, jog bendrovė nori kuo daugiau investuoti į FTTH, tačiau jei bus priimtas sprendimas, kuris neskatins investuoti, investiciniai sprendimai bus kitokie, todėl TEO LT, AB išreiškė pageidavimą sprendimui, kuriuo būtų rastas balansas tarp įpareigojimų ir realios padėties.

RRT, atsakydama į TEO LT, AB pastabą, atsakė, jog įpareigojimai prieigos prie vietinių šviesolaidinių ryšio linijų atžvilgiu buvo pakeisti, atsižvelgiant į Europos Komisijos išsakytas pastabas, tačiau Europos Komisija numato galimybę skaičiuoti ir taikyti rizikos premiją, t. y. Pasinaudoti teise turėti didesnę grąžą už padidėjusią riziką. RRT pažymėjo, kad Airijos pavyzdys nėra tinkamas šiuo atveju, kadangi ten yra visiška optikos vystymosi pradžia, todėl Lietuvai esant optikos, tenkančios namų ūkiams, skvarbos lydere Europos šalių kontekste, negalime nenustatyti įpareigojimų prieigos prie vietinės šviesolaidinės vytos poros linijos, naudojant Airijos argumentą. RRT taip pat pabrėžė, kad negali neįgyvendinti atitinkamų NGA rekomendacijos nuostatų, nes NGA rekomendacija nenumato jokių išlygų šiuo klausimu.

1.6. Dėl susijusių priemonių sąvokos

TEO LT, AB pateikė nuomonę, jog iš principo susijusioms priemonėms nustatomi tapatūs įpareigojimai kaip ir pagrindinei infrastruktūrai ir, nepaisant to, kad Ataskaitoje yra pateikta nuoroda į ERĮ, kuriame nurodomas susijusių priemonių apibrėžimas, TEO LT, AB mano, kad reikalinga šias susijusias priemones išvardinti ir detalizuoti, nes praktikoje dėl to nuolat kyla debatai, tiksliau tariant, kai nėra paslaugų sąrašo, nėra aišku, kas į tas paslaugas įeina, kas neįeina, kokias paslaugas reikia papildomai sukurti, ką realizuoti ir pan.

Diskusijos eigoje išsirutuliojo klausimas apie priėjimą prie TEO LT, AB tinklo informacinės sistemos, bendrovė išreiškė, poziciją, jog jei konkurentai gaus prieigą, prie TEO LT, AB duomenų bazių, kur yra saugoma konfidenciali informacija, įvairūs planai ir pan., bus pažeidžiamos pačio dominuojančio subjekto teisės, bei patirs sistemos išlaikymo kaštus, todėl išskėlė pasiūlymą, kad gal tam tikras duomenų bazes RRT apsiimtų kurti pati bendrai visiems operatoriams, nes kai kuriose valstybėse taip yra daroma.

RRT, atsakydama į TEO LT, AB išreikštas pastabas, paaiškino, jog šiame kontekste labai svarbios Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisyklės (toliau – Prieigos taisyklės), kuriose aptariamos susijusios priemonės, bei pabrėžė, jog TEO LT, AB ne pirmus metus teikia prieigą prie vietinės metalinės vytos poros linijos, ir rinkinys susijusių paslaugų yra analogiškas. RRT taip pat patikslino, jog Prieigos taisyklėse aptariamas standartinio pasiūlymo turinys, kur aprašomos paslaugos ir susijusios priemonės, kurios yra reikalingos suteikti prieigą prie atsietos prieigos, ir pasiūlė, jog galima būtų remtis sąrašu, tokiu būdu alternatyvieji operatoriai galėtų iš savo pusės pažiūrėti, ar jis yra detalus ir išsamus, o TEO LT, AB iš savo pusės įvertintų, ar jis nėra perteklinis. RRT taip pat paminėjo Europos šalių praktiką, kur SMP operatorius dirbdamas su potencialiais prieigos gavėjais parengia “*operational product manual*”, t.y. jie parengia gaires, kuriose yra nurodoma, kaip yra suteikiama paslauga, paslaugos suteikimo procedūros ir procesai, paslaugos elementai, todėl RRT pasiūlė TEO LT, AB vadovautis šiuo principu ir rinkoje surasti sutarimą.

Atsakydama į TEO LT, AB komentarus dėl informacinės sistemos, RRT patikslino, kad informacinė sistema apie kurią kalbama yra sistema, kuri valdo užsakymų pateikimo, sąskaitų išrašymo, vidinių procesų vaikščiojimo sistema, t.y. kad prieigos gavėjas, kuris užsisakė prieigą prie vietinės linijos, galėtų pasižiūrėti, ar jau yra atliktas techninių galimybių tyrimas, kada ta linija bus prieinama, gauti atsakymą dėl galimybių tyrimo ir pan. Šiuo klausimu yra papildytas Prieigos taisyklių projektas, kuris bus pateiktas viešai konsultacijai, atsižvelgiant į praplėstą prieigos apibrėžimą, kuris liečia informacines sistemas ir NGA rekomendaciją, kuri numato atskirą dalį (2 priedas) prieigai prie tų informacinių sistemų. Šitoj vietoj akcentuojamas nediskriminavimo principas prieigos sistemų atveju, kadangi SMP operatorius neturi turėti privalumų prieš prieigos gavėjus. RRT taip pat išreiškė savo poziciją, jog TEO LT, AB galėtų uždėti apribojimus, kurie saugotų priėjimą prie konfidencialios informacijos bei patikslino, kad ta prieiga neturėtų būti teikiama nemokama kitiems prieigos gavėjams.

1.7. Dėl visų įpareigojimų prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos atžvilgiu nustatymo vienu metu bei dėl 4 ir 5 rinkų tyrimų atlikimo vienu metu

TEO LT, AB išreiškė nuomonę, kad visi iš karto optikai uždėti įpareigojimai sukels labai daug problemų, todėl teiravosi RRT, ar jie nemano, kad būtų naudinga nustatyti pereinamą laikotarpį tam tikroms priemonėm.

Tuo pačiu TEO LT, AB iškėlė dar vieną klausimą dėl 4-ros ir 5-tos rinkų tyrimų atlikimo vienu metu, pažymėdama, kad pagal NGA rekomendaciją 4-tos ir 5-tos rinkos priemonės turi derėti tarpusavyje, todėl TEO LT, AB susidūrė su neaiškumu, kaip užtikrinti priemonių suderinamumą, netiriant šitų dviejų rinkų kartu. Bendrovės nuomone, šios rinkos turi būti tiriamos vienu metu, o RRT baigia tirti 4-tą rinką, kai dar nepradėtas 5 rinkos tyrimas. TEO LT, AB taip pažymėjo, kad konsultavosi su kitų šalių teisininkais, išvada vienareikšmiškai būdavo viena, kad 4 ir 5 rinkos turi būti tiriamos kartu, taip daroma ir Švedijoje, ir Danijoje, ir Norvegijoje.

RRT ,atsakydama į TEO LT, AB klausimą dėl 4-tos ir 5-tos rinkų tyrimų suderinamumo, pažymėjo, kad egzistuoja kelios nuomonės: viena jų TEO LT, AB paminėjo, kad šios dvi rinkos turi būti tiriamos vienu metu, kita – kad viena paskui kitą. RRT taip pat pažymėjo, kad NGA rekomendacijoje nurodyta, kad tuo atveju jeigu 4-tos rinkos priemonės veikia efektyviai, 5 rinkos atžvilgiu įpareigojimai gali būti ir nenustatomi. NGA rekomendacijoje nurodyta, kad šių rinkų reguliavimas turi būti suderintas tarpusavyje, ir RRT nuomone, Lietuvos atveju tai gali būti atlikta geriau mūsų pasirinktu būdu, nei atliekant šiuos du tyrimus kartu.

1.8. Dėl įpareigojimo suteikti prieigą prie techninių sąsajų, protokolų ar kitų technologijų, kurios yra būtinos

TEO LT, AB išreiškė nuomonę, jog bendrovei nėra aiškus Įsakyme nustatytas įpareigojimas dėl prieigos prie techninių sąsajų ir kitų dalykų (4.1.8 punktą), todėl TEO LT, AB paprašė RRT patikslinti nustatytą įpareigojimą, bei jo dalies „suteikti prieigą prie protokolų“ įgyvendinimą.

RRT atsakė, jog Įsakymo 4.1.8 punkte nurodytas įpareigojimas, skirtas tam, kad paslaugos gavėjui būtų aišku, koku būdu technologiškai yra suteikiama prieiga, t. y. kokia yra sąsaja, koks protokolai yra naudojami. Šis įpareigojimas įgyvendinamas per viešą pasiūlymą. Nustatytas įpareigojimas detalizuojamas Prieigos taisyklėse, kur taip pat numatyta, kad šis įpareigojimas tampa viešo pasiūlymo dalimi.

1.9. Dėl kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimo

TEO LT, AB paprašė paaiškinti, kaip turės būti skaičiuojama rizikos premija, nustačius atitinkamą kainų kontrolės įpareigojimą. TEO LT, AB taip pat iškelė pastebėjimą, jog rizikos premija įsiskaičiuoja į vidutinę svertinę kapitalo kainą (WACC), bei klausė, kaip praktiškai įgyvendinti rizikos premijos skaičiavimą atskiroms paslaugoms, nes TEO LT, AB skaičiuoja vieną kapitalo kainą visoms paslaugoms.

RRT atsakė, jog pirmiausia reiktų įvertinti, ar TEO LT, AB apskritai patiria kitokią (didesnę) riziką prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos ir prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugų atžvilgiu. RRT žiniomis, kai kurie ES reguliuotojai pripažino, kad papildomos rizikos jų šalyse veikiantys operatoriai nepatiria, gali būti ir atvirkščiai, kad yra rizika neinvestuoti, t. y. atsilikti ir pralaimėti konkuruojant mažmeninėje rinkoje. RRT išreiškė poziciją, kad operatorius, kaip investuotojas, turėtų pats įvertinti tą riziką, nes geriausiai žino situaciją, į kurią atsižvelgiant priima sprendimus. RRT pažymėjo, jog paskaičiuoti šių paslaugų kapitalo kainą pirmenybė suteikiama operatoriui. Operatoriui paskaičiavus kainą, reguliuotojas įsitikina, ar kaina pagrįsta sąnaudomis.

1.10. Dėl kainodaros principo FDC

TEO LT, AB išreiškė nuomonę, jog FDC metodas, kuriuo numatyta apskaičiuoti prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos bei prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugų sąnaudas, yra paremtas istoriniais kaštais, tačiau bendrovė neturi šių paslaugų istorinių kaštų, kitaip tariant TEO LT, AB siūlo rašyti ne istoriniai kaštai, o einamieji kaštai, nes metodas yra

prilyginamas neseniai padarytomis investicijoms, neseniai teikiamoms paslaugoms, kas atitinka einamuosius kaštus.

TEO LT, AB pateikė siūlymą šiuo metu Įsakyme ir Ataskaitoje numatytą sąnaudų apskaitos metodą FDC keisti LRAIC metodu, nes bendrovės nuomone, tai būtų paprasčiau.

RRT patikslino, jog istoriniais kaštais yra laikoma įsigijimo savikaina, nepriklausomai, kada turtas buvo įsigytas. Bendrąja prasme, visas tinklas (turtas), jeigu jis yra įsigytas neseniai, atitinka einamąsias sąnaudas, ir yra laikoma geriausia einamųjų sąnaudų apskaitos praktika. RRT taip pat pakomentavo, jog einamųjų sąnaudų metodas (LRAIC) nėra labai paprastas ir negalima sakyti, jog istoriniai kaštai yra lygiai tas pats, kas einamosios sąnaudos, nes einamieji kaštai reiškia einamųjų sąnaudų apskaitą bei reikalauja dar ir kitų papildomų korekcijų. RRT taip pat atsakė, jog reguliuotojas vadovaujasi mažiausio būtino reguliavimo principu, FDC metodas yra taikomas praktikoje, TEO LT, AB jį jau taiko, todėl didelių priesaščių keisti šią metodą į kitą šiuo metu RRT nemato.

1.11. Dėl reikalavimo nesukurti pagrindo kainų spaudimui atsirasti

TEO LT, AB išreiškė nuomonę, jog naujos kartos prieigos paslaugos reikalauja didelių investicijų, todėl natūralu, kad kaštai yra daug didesni, palyginti su kitomis paslaugomis. Mažmeninėje rinkoje TEO LT, AB kainas nustato ne pagal savo, bet pagal kitų mažmeninių operatorių lygį. ir nors Tai reiškia, kad bendrovė susiduria su kainų spaudimu, kuris tiesiog užprogramuotas kažkokiam laikotarpiui, todėl teiravosi RRT, koku būdu spręsti susiklosčiusią situaciją. Atsižvelgdamas į tai, TEO LT, AB išreiškė abejonę, dėl RRT Ataskaitoje išreikštos pozicijos, TEO LT, AB turi nesukurti pagrindo kainų spaudimui atsirasti, įgyvendinimo.

RRT pažymėjo, kad NGA rekomendacijoje yra nustatyta, jog reguliuojant atsietos prieigos prie optines linijos paslaugų kainas, skirtumas tarp mažmeninių ir didmeninių paslaugų turi būti pakankamas, kad būtų sudarytos sąlygos į rinką įeiti mažmeninių paslaugų teikėjams. Atsižvelgiant į tai, jog yra reguliuojama didmeninės paslaugos kaina, parenkamos tokios kainų kontrolės priemonės, kurios neprieštarautų NGA rekomendacijos reikalavimams ir spręstų nustatytas rinkos konkurencijos problemas. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog didmeninių paslaugų kainos turi būti nustatomos atsižvelgiant į ilgą laikotarpį, bei masto ekonomijos efektą, kas yra įvertinama nustatant mažmeninių paslaugų sąnaudas.

1.12. Dėl sąnaudų atskyrimo termino

TEO LT, AB išreiškė nuomonę, jog Įsakyme yra numatytas 2 mėnesių terminas, kurį bendrovė siūlo prailginti iki 1 metų. Trumpo laiko termino problema yra susijusi su tuo, kad TEO LT, AB šiai dienai nėra sukūrusi, nei galutinio modelio, nei atlikusi paskaičiavimų, nėra padarytų

pakeitimų informacinėse sistemose, pavyzdžiui, UTP ir STP linijų TEO LT, AB neturi mažmenoje, ir tai bendrovei yra visiškai naujas dalykas, be to, kol nėra galutinio sprendimo ji neinvestuoja į sistemų kūrimą.

RRT atsakė, jog iš esmės viskas priklausys nuo pasiūlymo paskelbimo datos, nes pasiūlymas be kainos nėra pasiūlymas bei numatė galimybę atsižvelgti į TEO LT, AB išsakytus argumentus.

2. EUROPOS KOMISIJOS PATEIKTŲ PASTABŲ APTARIMAS:

TEO LT, AB išreiškė poziciją, kad nepitaria Europos Komisijos išsakytomis pastaboms dėl sąlyginio (laiptinio) prieigos įpareigojimo ir dėl to, kad RRT Ataskaitoje ir Įsakyme nenumatė detalios procedūros, kaip būtų vykdomas perėjimas nuo prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos prie prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos, bei pateikė pageidavimą, kad nebūtų atsižvelgta į šias pastabas.

RRT atsakė, jog Europos Komisija išreiškė pastabas visoms šalims, tiek toms, kurios nenustatė įpareigojimų prieigos prie šviesolaidinių linijų atžvilgiu, tiek toms, kurios nustatė įpareigojimus su išlygomis. RRT patikino, kad yra už investicijų į šviesolaidinio ryšio tinklų plėtros skatinimą, tačiau tuo pačiu išreiškė poziciją, kad yra būtina įgyvendinti NGA rekomendaciją.

3. LIETUVOS KABELINĖS TELEVIZIJOS ASOCIACIJOS (LKTA) PATEIKTŲ PASTABŲ APTARIMAS:

LKTA paprašė patikslinti, kaip planuojama nuspręsti dėl atsakomybės skelbti informaciją apie infrastruktūrą, prie kurios galima suteikti prieigą, bei kam tektų atsakomybę, jeigu kiltų ginčų dėl duomenų apie infrastruktūros fizinės buvimo vietos atitikimo faktui. LKTA taip pat teiravosi, ar bus nustatytas koks nors įpareigojimas prieigai prie informacinių bazių.

RRT priminė, jog gruodžio mėnesį įvyko RRT organizuotas seminaras, kurio metu ne tik buvo diskutuota ir dalintasi informacija apie prieigą prie infrastruktūros, kuri yra tinkama įrengti optinius tinklus, bet ir buvo žiūrima į kitas alternatyvias infrastruktūras. Atsakomybė už skelbiamos informacijos apie infrastruktūros buvimo vietą tenka infrastruktūros valgytojui. RRT paaiškino, kad informacijos teikimą Rinkos tyrimo kontekste reglamentuoja skaidrumo įpareigojimas.

RRT visus dalyvius informavo, kad šio aptarimo protokolas bus paskelbtas viešai.

Posėdžio pirmininkė

Medeina Augustinavičienė

Posėdžio sekretorė

Gintarė Deržanauskienė